

БАКТРИЯ
Маркази Фарҳангии

тиреза
Бюллетен

Он ҷое, ки одамон
ва эҷодиёт во меҳӯранд

МАРТ | 2010

Нашри 1
Специальный

В выпуске:

Editorial (from Antoine
Buisson)
| 2

Китобҳои нависандаҳои
машҳури фаронсагии за-
мони муосир бо забони
аслӣ, ки дар франкофония
аз тарафи шоира Мари Юо
пешкаш карда мешаванд
| 3-4

Тарҷумаи ҳол ва иштиро-
ки онҳо дар Ҳафтаи Фран-
кофонияи 2010
| 5

Филмҳои экологӣ дар
Ҳафтаи Франкофонияи
2010
| 6

Semaine de la
Francophonie

2010

Editorial (from Antoine Buisson)

L'entrée dans le mois de mars signifie l'approche de Navrouz et des beaux jours printaniers, mais aussi de la Semaine de la francophonie qui sera célébrée cette année, à Douchanbe, du mardi 9 au jeudi 17 mars.

D'aucuns pourraient se demander : pourquoi célébrer la « francophonie » au Tadjikistan, alors que ce pays n'est ni membre ni observateur de l'Organisation internationale de la francophonie, et n'a pas de relations historiques spécifiques avec la France ? C'est ignorer ou négliger l'attrait et le prestige dont la langue et la culture françaises jouissent dans la société tadjikistanaise depuis l'époque soviétique ; c'est aussi ignorer l'existence d'une communauté francophone substantielle au Tadjikistan et négliger les efforts qu'elle fournit pour continuer à faire vivre et prospérer cet héritage depuis 1991. C'est une tâche difficile, mais loin d'être impossible ! La célébration de la francophonie au Tadjikistan est donc à la fois un signe de reconnaissance et d'encouragement, ainsi que le moyen de renforcer les liens et les échanges entre le Tadjikistan et la communauté des pays francophones.

Pour cette édition 2010, le Centre Culturel Bactriane est heureux de vous présenter, avec le soutien précieux de l'Ambassade de France et du Bureau de Coopération Suisse au Tadjikistan, un programme riche et varié : les événements et activités proposés abordent divers thèmes (environnement, questions sociales et économiques, créativité artistique), et mobilisent différentes formes d'art – théâtre, cinéma, photographie, art vidéo, musique, littérature et poésie. Cinq invités francophones de marque se produiront pendant cette semaine : les actrices Diane Müller et Athenas Poullos (Suisse), la poétesse Marie Huot et le typographe-imprimeur Jean-Claude Bernard (France) et l'artiste graphique et poétesse Roshanak Ostad (Iran)... sans oublier le chef d'orchestre Gerardo Colella (Italie) et les professeurs et étudiants de français du Centre Culturel Bactriane !

L'environnement est le thème choisi pour la « Journée internationale de la francophonie » 2010. Notre programme traitera cette question d'actualité à travers deux longs métrages et cinq courts métrages d'art vidéo, mais sans toutefois s'y limiter pour le reste des événements.

En plus du 7e art et de l'art vidéo, « Bactriane » a

souhaité que trois autres arts soient à l'honneur pour cette édition 2010 : le théâtre, la musique et enfin la littérature et la poésie.

Notre Semaine de la francophonie s'ouvrira ainsi le 9 mars, au théâtre Maïakovski, avec la performance théâtrale de Diane Müller et Athenas Poullos. Les deux actrices nous proposeront une lecture vivante d'extraits de *Les enveloppes bleues*, un recueil de correspondance entre deux écrivains suisses, Alice Rivaz et Pierre Girard. La Semaine sera également clôturée par une performance théâtrale, celle des étudiants et professeurs de notre centre, qui se produiront dans deux mises en scène et une chorale.

Deux événements musicaux ponctueront les festivités : l'opéra *Carmen* (Opéra-Ballet S. Aïni) et un concert de musique classique rendant hommage aux grands compositeurs français (Conservatoire National S. Sattorov), tous deux sous la direction de Gerardo Colella.

Enfin, la littérature et la poésie tiendront une place de choix pour faire écho à l'importance et l'attrait dont elles jouissent dans la culture tadjike : Madame

Tsyganova donnera une conférence sur « La prose de Françoise Sagan », tandis que Marie Huot et Jean-Claude Bernard présenteront les œuvres d'écrivains et poètes francophones majeurs de notre temps.

Nos deux compatriotes animeront également, du 9 au 12 mars, des ateliers d'écriture, lecture et récitation de poésies ; ils sont programmés

spécifiquement pour aider les participants du concours de poésie (qui se tiendra le 15 mars) à s'y préparer. Venez nombreux !

Le champ de la créativité artistique englobera également deux ateliers spécifiques : l'un sur la profession de typographe imprimeur, l'autre sur la typoésie, avatar moderne du calligramme et genre poétique à part entière.

L'ensemble de l'équipe du Centre Culturel Bactriane est impatiente de vous accueillir pour ces festivités, et vous souhaite une excellente fête de la francophonie !

Antoine Buisson
Directeur Pédagogique

Он ҷое, ки одамон ва эҷодиёт во мехӯранд

www.bactria.net

Китобҳои нависандаҳои машҳури фаронсавии замони муосир бо забони аслии, ки дар франкофония аз тарафи шоира Мари Ҳуо пешкаш карда мешаванд

Тонино Бенаквиста - «Комедияи бетолеён»

Эҷодиёти Тонино Бенаквиста ин маҳорати бузурги санъаткор, ки тавонистааст ҳақиқати беадолатонаро бо таҷрибаи якчанд ҳаёти аз сар гузаронида ва чашми тези мисли шохин, тасвир кардааст мебошад, ин нигоҳи беғаразона набуда, балки ақсуламал ба ҳаёти воқеӣ ва пардапӯш шудаи ҳаррӯзаи синфҳои гуногуни чомеа мебошад, ки ӯ онҳоро барои иллаташон, хислатҳои аҷоибашон, ғайриоддӣ буданашон ва барои гирдоби воқеаҳои аҷибу пур аз рӯйдодҳои бой доштанишон, ки ҳамаи қаҳрамонони ӯро ба ҷустуҷӯи қарорҳои бисёрчанба мебарад, тамасхуромезӣ мекунад. Аммо ҳар як роҳи ҳал, пур аз асрорҳои мантӣ мебошад. Маҳз бо чунин асрорҳо қаҳрамони яке аз романҳои машҳуртарини ӯ «Комедияи бетолеён» (1991) мебошад, ки дар он, ӯ ҳаёти муҳочирони италяниро дар шаҳри худаш Витри, нақл мекунад. «Комедияи бетолеён», ки якчанд мукофотҳои бадеиро ноил гардидааст, романи – дилкаш, пур аз зарофату ҳазли латиф, парадоксҳо ва тамасхурҳо, сюжетҳои бо маҳорат тобонидашуда ва феълҳои хеле хуб тасвир карда шударо дорад. Ин роман ба қатори детективҳои беҳтарини парадоксӣ дохил мешавад. Ин дар бораи ҷавони италийӣ, ки дар Париж зиндагӣ мекунад, дӯсти ӯ, ки дар ҳолати асрорангез кушта шудааст, мероси ногаҳонӣ, гангстерҳои америкой, сирҳои Ватикан бо мӯъҷизаҳои католикӣ ва ҳазорон зиёратчиёни худро гумкарда, ду-се тирпаронии одамқуш, шавҳари бадрашк ва зани қачроҳ, хотира дар бораи ҷанги гузашта ва муҳорибаи беист барои мудофияи ҳуқуқҳои худ дар кишвари бегона, мебошад.

Паскал Киняр - «Сояҳои парешон»

Ба эҷодиёти Паскал Киняр тавсифи оддатӣ додан душвор аст. Ба симоҳои ӯ, ки дар фазои афсунгаронаи байни эссеи файласуфӣ, роман ва назми воломақом мебошанд, ибораҳои тайёр ва калимаҳои одагии луғат мавҷуд нестанд. Ӯ муаллифи зиёда аз 25 китоб мебошад ва мукофоти Гонкур, бо риоя накардани анъанаҳо ба ӯ барои сертаккабурии лоиҳаҳои бадеиаш дода шудааст, барои андешаҳои чуқураш ва гуногун буданаш дода шудааст. Аса-ри се ҷилда, ки дар он тасмачаи

«мукофоти Гонкур» гузошта шудааст – «Сояҳои парешон» ном дорад. Дар он муносибатҳои одамони тамоман гуногун нақл карда мешавад, ки тақдирҳои гарчанде ки ба ҳам оянд ҳам, вале нугувор ва нугузир мебошанд. Қаҳрамонони ӯ - духтараки наврас мебошад, ки хеле доно ва боақл аст, дар ҳаво ба Худо хат менависад, лӯхтакҳои дӯст медорад. Дар пеш ӯро воҳурии нугузир бо ноумедӣ мунтазир аст, консерж-зани солгузашта, ки асарҳои файласуфиро меомӯзад ва Мотсартро гӯш мекунад, ҷанги сеюми ҷаҳониро мунтазир аст ва ба ҳайвонот дилаш месӯзад. Марди ҷопонии бачабоз, худро растанӣ мешуморад, дар пиросолагиаш ба хонаи истиқомати бошукӯҳи дар Париж Буда, мекӯчад, фурушанда ва коллекционер калони фламандии бозичаҳои антиқа, дӯстдори гулҳо, пиваи бақуввати белгиягӣ, ғуруби офтоб ва либосҳои аз пашми гӯсфанд бофташуда, ва безор аз мусиқӣ, садои баланд ва хӯрокпазиҳои хонагии занҳо. Қаҳрамонон хеле гуногунтабъ буда, воҳурии онҳо тасодуфӣ мебошад. Ва ҳатто ин ҳам асосӣ нест дар ин асари хирадманд ва нозук, дар ин ҷо ҳама чиз бо ҳиссиётҳо ва даст расонданиҳои нозук – хоҳ ба шולי гарм бошад, хоҳ ба алафи шабнампӯш шуда ё мӯйҳои кӯдак, фарқ надорад, зеро ки ҳам ин, ҳам он, касро ба андӯху ғам, хотираҳои рикқатовар ё ҳолати молихулиё бурда метавонад. Ва дар ин асар, рафторҳои сюжетро муайн намекунанду балки шӯълаҳои ассотсиатсияҳо, дежавюҳое, ки дар хотира милт-милт мекунанд, парвозҳо дар ҳавопаймо, расишҳо, борон, ғуруб, беҳобӣ, соҳилҳои холӣ, шохбулутҳои гарм, зоҳидӣ дар Париж. Ҳар яке тақдири худро дорад, ки дар соя парешон аст.

Мюриел Барберри - «Базебии хорпуштак»

Романи нависандаи муосир ва машҳури, Мюриел Барберри «Базебии хорпуштак» (2006) дар фаронса аз ҳама ба фуруш раванда шуда монд. Он ба 31 забон тарҷума шуда, як қатор мукофотҳои бадеиро ноил гардид. Ин асар номаълуммонда наметавонист ва он дар тамоми дунё намоен гашт. Роман бонафосат буда, ҳар як ҳарфи он бо эҳсосот ва бо гармии дили шоира ва қаҳрамонони ӯ, пур карда шудааст. Қаҳрамонони асар, ҷаҳонбинӣ ва дунёи ботинии мутлақан гуногунро дорад. Дунёе, ки дар он ҳар якеаш бо қоидаҳои худаш зиндагӣ мекунад, танҳо ва ғамгин мебошад, дунёе, ки бо ҳарф дар қоғаз тасвир карда шудааст. Ҳаёти ҳар гуна тақдирҳо бо баромади иҷтимоии гуногун, вале ҳамашон барои як чиз савӣ мекунанд – ки онҳоро одамон фаҳманд. Аммо онҳо наметавонанд, ки дунёи худро кушоанд, зеро ки онҳо

онро фасод мебинанд ва ҳамон одами покро намеёбанд, ки ба вай бовар карда, рози худро кушода тавонанд. Роман дар бораи дӯстии аҷоиб нақл мекунад – дӯстӣ байни консерж-зани калонсол ва духтараки наврас аз оилаи давлатманд. Онҳо аз дунёҳои гуногунанд, вале дар Айни замон онҳо бисёр чизҳои умумӣ доранд. Ҳар дуяшон ҳам ақли ғайриоддӣ доранд ва ҳар дуяшон ҳам онро аз дигарон руст карданро афзалтар ме-донанд. Рене панҷоҳу ду сола мебошад. Дар вақтҳои аз қораш озод, ӯ бо шоҳасарҳои синамои ҷаҳонӣ лаззат мебарад, симфонияҳои Малерро гӯш мекунад ва асарҳои Гуссерляро меомӯзад. Вале, барои ба вазифаи кориаш мувофиқ будан, ҳамаи инро пинҳон медорад. Паломе – дувоздаҳ сола мебошад. Ӯ аз солҳои худаш боақлтар аст, ҳатто боақлтар аз баъзе калонсолон. Духтарак каме калонсолонро бад мебинад ва барои ҳамин андешаву фикрҳои ҷуқури худро, ба атрофиянаш неву балки ба рӯзнамааш нақл мекунад. Ӯ ҳатто дарк намекунад ки чӣ қадар ин дунё ба зеб аст.

Амин Маалуф - «Кӯҳи Таниос»

Нависандаи фаронсавӣ аслаш аз Лубнон, Амин Маалуф – нависандаи муосири фаронсавӣ мебошад, ки асарҳои ӯ аллакай ба бисту ҳафт забон тарҷума карда шудаанд. Дорандаи мукофоти бонуфузи Фаронса доир ба адабиёт – мукофоти Гонкур «Кӯҳи Таниос» (1993). Ин асари асосии ӯ мебошад, ки дар он вай бо равшанӣ пазмоншавишро ба ватанаш инъикос кардааст. Ватане, ки ӯ аз он ҷаҳон шуда буд, мисли тифл аз модар. Таниос – қаҳрамони асосии китоб мебошад, ки рӯзе ба кӯҳ баромада, гум шудааст. Дар деҳааш ӯро дигар ҳеҷ кас надидааст. Боре, дар ҳақиқат, Таниос аз он кӯҳ наомадааст – писари беникоҳ таваллудшудаи шайх Франсис ва зани хеле зебои роҳбар Ламия. Пас, барои чӣ Таниос бар нагаштааст? Ана маҳз дар ҳаминҷо, ҳикоя оғоз мешавад. Ҳикояи бонафосату шавқангези

«достони бадеӣ», ки ба он, кас бовар кардан мехоҳад. Таниос – қаҳрамони фоҷиваӣ мебошад, ки барои Маалуф мавзӯи муҳимро ифода мекунад: инкори зулм, исён бар зидди тақдири ба маҷбури дода шуда; шайх – хушрасмӣ ва қаллобӣ; Ламия – зебоӣ; ҷуфтронӣ ҳаҷирҳо – муҳаббат ба китобхоро ифода мекунад. Ва рамзи асосӣ - кӯҳ – яъне Лубнон мебошад, ки ба он боз намегарданд... Чӣ тавре, ки ба замини Лубнон, ҳуди Амин Маалуф бар нагаштааст. Хобҳо дар бораи диёри партофтамонда, китоби «Кӯҳи Таниос» шуд. Кӯҳе, ки аз он ҳеҷ гоҳ бар намегарданд. Китоб дар бораи давлати тарк кардашуда, дар бораи тақдири қанда шуда, фикрҳои шахси ғариб дар бораи ватан.

Жилбер Синуэ - «Лавҳаи кабуд»

Жилбер Синуэ, гитаранавози машҳур ва синамо-сценарист, лекин беш аз ҳама – муаллифи романҳои таърихӣ, ки дар худ дониши таърихӣ гузашта ва сюжетҳои шиддатнок, дилкашро мувофиқат мекунад. Аксар вақт сюжетҳои детективӣ мебошанд. Ӯ шӯҳрати ҷаҳониро ба даст овардааст. Романҳои ӯ мукофотҳои бонуфузтарини фаронсавиро доир ба адабиёт ноил гаштааст, ки дар байни онҳо, ҷои аввалро триллери «Лавҳаи кабуд» мегирад. Ин асар қасро гӯё бо мошини вақт, бо тамоми ҷисму рӯҳ ба давраи эҳё мебарад, ба давраи инкишофҳои фалсафаи гуманистӣ, расмивисӣ ва адабиёт. Замоне ки дар Аврупо ногаҳон ҷинойтҳои шадид авҷ меёбанд.

Касе дар як қаноре сардилона ҳаёти рассомон ва ҳайкалтарошонро нобуд карда, пешаки ба онҳо мактубҳои таҳдиднок мефиристад. Ҳеҷ кас, шӯҷоат намекунад, ки қотилро ёфта, боз дорад. Ва Жилбер Синуэ тақдирхоро ба дасти кӯдаке аз Брюгге медиҳад, ки вай писархонди рассом Ван Эйк мебошад. Кӯдак таҳқиқҳои худро оғоз мекунад ва ин таҳқиқҳо ба асрори муқаддаси «Лавҳаи кабуд» меоранд, ки ин асрор, ба шахси Ҳақиқати Баландтаринро ёфта, ҳаёти ва шӯҳрати Абди-ро меодад. Ба ӯ, қувва ва масъулияти Прометейро медиҳад. Маҳз ба ҳамон кӯдаки хурд ӯҳдадорӣ калон вогузор карда мешавад, яъне нигоҳ доштан, ки асрори муқаддаси пуриқтидори «Лавҳаи кабуд» ба дасти шахсон, ки мехоҳанд онро ба манфиати мақсадҳои бади худ истифода баранд, наафтад.

Мавзӯи ин асарҳои нависандаҳои фаронсавӣ, бо муҳорибаи тақдирҳои гуногун бо табиат, бо фасодӣ ва бо беадолатии ин дунё, пур шудааст. Ин тақдирҳо тамоман тасодуфӣ ва бе майли худ ба гирдобӣ сарнавишти бад меафтанд. Зиндонҳои ҳолатҳои ихтилофнок, ки сарфи назар аз нопойдориҳои тақдир, бо тамоми қувваи рӯҳӣ ва ҷисмонии худ ба воқеият муқобилият нишон медиҳанд, ки бо рӯзҳои таъғирнаёбанда хаста мекунад. Мехоҳанд аз асорати тақдир ва хоҳишҳо бароянд, ба баландиҳо парвоз кунанд ва болҳоро росткарда, озод нафас гиранд.

Ҳамаи китобҳои номбаршуда, бахшида ба ҳафтаи франкофония бо шоираи фаронсавӣ Мари Хуэ пешкаш карда шудаанд. Ин китобҳо дар Маркази Фарҳангии «Бактрия» бо забони асли дастрас хоҳанд шуд. Презентатсияи китобҳо рӯзи 14-уми март дар толори намоиши Маркази Фарҳангии «Бактрия» баргузор мегардад!

Шоирон. Тарҷумаи ҳол ва иштироки онҳо дар Ҳафтаи Франкофонияи 2010

Мари Юо шоираи фаронсавӣ буда, соли таваллудаш 1965 мебошад. Ӯ, дар Арлес, ҷануби Фаронса ҳаёт ба сар мебарад, ки он ҷо ҳамчун Мудири китобхона кор мекунад. Ӯ, маҷаллаи шоирии - **Carte Noire** (Корти сиёҳ) таъсис намуда, тӯли чор сол онро роҳбарӣ намудааст. Вай бо китобҳои даврӣ ва санъати гуногун бо расмон ва кандакорон ҳамкорӣ намудааст.

Мари, шаш маҷмӯаи дostonҳоро ба ҷоп баровардааст, ки дутои онҳо мукофотҳои маъруфро ноил гаштаанд; **Chants de l'éolienne** (Сурудҳои муҳарики бодӣ), 2006 – мукофоти Макс Якобс 2007; **Récits librement inspirés de ma vie d'oiseau** (Ҳикояҳо, ки аз ҳаёти парандавори ман илҳом гирифтаанд), 2009; **Portrait de ma grand-mère en demoiselle coiffée** (Расми модаркалони ман, ҳамчун орошгари мӯйсар), 2009.

Дар ҷаҳорҷӯбаи Ҳафтаи Франкофония 2010, ки дар МФ «Бактрия» мегузарад, Мари Юо дар ду чорабинии асосӣ иштирок менамояд. 14-уми март соати 14:00, ӯ дар МФ «Бактрия» шаш нависандаи намоёни фаронсавиро муаррифӣ хоҳад кард, ки китобҳои онҳо гуногунии адабиёти имрӯзаи Фаронсаро нишон медиҳанд. Ин китобҳо хеле нодир мебошанд ва китобхонаи МФ «Бактрия»-ро бойтар хоҳанд кард. Дар ҳамон рӯз, пеш аз ба ҷои ҳакамон гузаштан, барои баҳо додани саҳнаҳои иштирокчиён, ӯ шеърҳои беҳтаринашро қироат карда медиҳад. Пеш аз мусобиқа, аз 9-ум то 12-уми март, ӯ семинарҳои амалӣ дар мавзӯи шеърнависӣ гузаронида, ба иштирокчиёни озмуни шеърнависӣ, маслиҳатҳо хоҳад дод.

Жан-Клод Бернард устои фаронсавии типография, нашр ва муассиси асосиатсия ва нашрияи “**Encre et lumière**” (Давот ва рӯшноӣ). Соли 1998 таъсисёфта, асосиатсия ду мақсади асосиро дорад:

1) Ҷопи китобҳои аълосифат, дастнависҳо ва ғайраҳо, тибқи анъанаҳои Гутенберг. Ин китобҳо дар соҳаҳои назм, адабиёт, санъати ибтидоӣ, расомӣ ва ғайра мебошанд ва матнҳо асосан якҷоя бо расмҳо ҷоп мешаванд – мисли кандакорӣ, расомӣ, нақш, ки ба китоб ҷиҳати «дузабонагиро» медиҳад.

2) Баланд кардани дониши китобнашркунӣ, бо воситаи гузаронидани семинарҳои амалӣ дар мактабҳо, китобхонаҳо, марказҳои фарҳангӣ, корхонаҳо, ҳам дар қаламрави Фаронса ва ҳам берун аз он, ва ташкилкунии таҷрибаомӯзӣ, намоишгоҳҳо ва фестивалҳо.

Бо ҳамин рӯҳия, Жан-Клод Бернард ду семинари амалӣ дар МФ «Бактрия» мегузаронад: якеаш доир ба ихтисоси матбуотчӣ-ҷопкунанда (15-уми март, соати 14:00), ки дар тӯли он, ӯ «китоб пайвастуниро» мефаҳмонад, яъне ҷи тавр дастнавис ба китоб табдил дода мешавад; дигараш оиди «Шеърнависӣ», яъне жанри назмро, ки аз мушоҳидаи шаклҳои калимаҳо барои фаҳмидани маънии дунё, иборат мебошад (16-уми март, соати 14:00). Ғайр аз ин, Жан-Клод Бернард, дар

семинари амалӣ, ки Мари Хуот ташкил мекунад, иштирок хоҳад кард. Боз дар презентатсияи китобҳо ҳам (14-уми март, соати 14:00) иштирок карда, се нависандаи муосири фаронсавиро муаррифӣ хоҳад кард. Инчунин ӯ, дар мусобиқаи шеърӣ, аъзои ҳакамон мешавад.

Рошанак Остад санъаткори визуалӣ ва шоире, ки дар айни замон дар Душанбе, Тоҷикистон зиндагӣ ва фаъолият меку-

над. Ӯ соли 1977 дар ш. Техрон, Эрон, таваллуд шудааст. Ӯ ихтисоси дизайни графикаро соли 2004 дар Донишгоҳи санъат дар ш. Техрон, хатм кардааст. Пас аз он, ӯ доир ба мавзӯи мубодилаи эксперимент ва санъати визуалӣ кор карда, асарҳои визуалӣ, типографӣ, ороиши муқоваҳои китобҳо ва тасвирҳо, барои маҷмӯаи шеърҳо ва китобҳои кӯдакон, офаридааст (мисли, **L'histoire du Pêcheur, Cinq frères chinois, Mademoiselle Lune**). Ӯ инчунин чандҳо бор дар концертҳои зинда, нақшҳои диджиталӣ, дар Париж ва Душанбе, гузаронидааст. Эҷодиёти ӯ, маҳсули фарҳанги аслии ӯ мебошад ва таҷрибаҳои дар Фаронса, Туркия ва Тоҷикистон гирифтааш.

Рошанак Остад якҷоя бо Жан-Клод Бернард, семинари амалӣ «шеърнависӣ»-ро (16-уми март, соати 14:00), мегузаронад. Иштирокчиён, «шеърнависиро» аз дигар ҷиҳат ва нуқтаи назар ба худ кашф хоҳанд кард. Дар ин чорабинӣ ҳам форсабонҳо, ва ҳам шахсоне, ки забони фаронсавиро намедонанд, иштирок карда метавонанд.

Филмҳои экологӣ дар Ҳафтаи Франкофонияи 2010

Имсол, мавзӯи Ҳафтаи Франкофония ба масъалаҳои экологӣ бахшида шудааст. Барои ҳамин МФ «Бактрия» дар ҳамчоягӣ бо Сафорати Фаронса ва Ташкилоти Швейтсария оид ба Ҳамкорӣ дар Тоҷикистон, панҷо филми кӯтоҳро ва ду филми ба ин мавзӯ ҳосро омода намуданд. Панҷ филми санъатӣ, қорҳои санъатчиёни Осиёи Марказӣ мебошанд, ки онҳо мушоҳидаҳои худро оиди алоқаи байни ҳастии одам ва муҳити атроф – ғайриоддӣ, баъзан ҳаҷвӣ, аммо доимо бо нигоҳи зиррак пешкаш менамоянд.

Дутои аз чунин филмҳо «Хона» (Фаронса, 2009) ва «Канори хурди биҳишт» (Швейтсария, 2008), ном доранд. Бо филми Хона, Янн Артур-Бертран огоҳ мекунад ва нишон медиҳад, ки модели ҳозираи рушди иқтисодӣ, тақдирӣ сайёраи мо ва насли ояндаро дар хатар мегузорад. Ҷ, дар бораи эволютсияи намудҳо нақл карда, оиди ҳимояи мӯъҷизаҳои табиат ва нигоҳ доштани идеяи мувозинати байни элементҳоро даъват менамояд, ки аз барои тараққиёти технологияи ҳомо сапиенс, бо вусъат вайрон карда шуда истодаанд.

Суратҳои машҳури табиат, ки аз баландӣ гирифташудааст, фарқияти ҳақиқату манзараҳои хатарнокро нишон медиҳад. Табиати зебо аз дасти одамизод, зеро хатар мондааст. Мо гуфта будем, ки тараққиёти инсон пас аз солҳои 1950-ум чунон зараррас мебошад, ки агар ҳамин тавр рафтани гирад, чунин боигариҳои табиат – мисли карбогидридҳо, минералҳо то охири асри 21 пурра хароб мешаванд. Тағйир ёфтани иқлим бо оқибатҳои метарсонад: чоряки хамаи чизҳо то 2050-ум сол нест шудан мегиранд; зуд обшудани пирияхҳои кутби шимол ва Гринландия ба бештари шаҳрҳои назди соҳилҳо буда (хоҳ дар Бангладеш, хоҳ дар Ҷопон) зарар мерасонад; обшудани яхҳои Сибир харобиовар буда, дунёро хеле дигаргун мекунад. Бар замми ин, нобаробарии иҷтимоӣ ҳам дар байни ва ҳам дар даруни давлатҳо баланд шуда истодааст: 2% бойҳо 50% боигарии дунёро дар даст доранд; 20% аҳолии дунё 80% манбаъҳои дунёро истифода мебаранд; камбағали қувваи пешбарандаи урбанизатсия шуда мондааст; 1 миллиарди аҳолии дунё аз дастрас набудани оби нӯшоқӣ азият мекашад.

Ба қарибӣ дар Замин 9 млрд. одам мешавад ва мо дар ҳудуди вайрон шудани гардиши ҳаёт мебошем... Янн Артур-Бертран таъкид мекунад, ки барои раванди харобкунандаро тағйир ва гардондан, ба одамизод 10 сол мондааст... Оё мо филми фоҷиавиро нигоҳ мекунем?

Филм андешаҳои нағз ҳам дорад: роҳи ҳал вучуд ҳаст; қарорҳои мусбӣ, барои ҳифзи неъматҳои ҷамъиятӣ, иҷро шуда истодаанд, гузариш ба энергияи аз нав барқароршаванда ва мусоидат ба рушди доимӣ. Ғайр аз

ин, ҳар як фард имконият дорад, ки тағйир диҳад ва дигаргунӣ оварад. Мақсади филми мазкур дар бедор кардани ҳисси масъулиятнокии одамон нисбати муҳити гирдуатроф мебошад ва барои амалҳои қатъӣ намудан вол дор мекунад. Барои ҳар чӣ ба аудиторияи васеътар расидан, филм дар Интернет (сайти **You Tube**) ройгон ҷойгир карда шуда, ба якҷанд забонҳо тарҷума шудааст. “Хона” якумин филмест, ки премераи он дар як рӯз дар 181 давлати дунё (5-уми июн, рӯзи экологӣ дар ҷаҳон) бо воситаи ҳар гуна шабакаҳо (синамо, телевизион, Интернет) гузаштааст. Аммо, агар роҳи ҳал вучуд дошта бошад, дар боло зикр кардашуда, моделҳои рушди капиталистиро ба шубҳа намегузорад, балки барои қабули қарорҳо оиди масъалаҳои экологӣ ва иҷтимоӣ, ёрдам медиҳад. Чӣ тавр боз дигар хел шуда метавонист, зеро ки сарпарастони ин филм намояндаҳои системаи капиталистӣ мебошанд? Як чизро аниқ гуфтан мумкин аст, ки барои баҳсҳои хушку ҳоли вақт нест, танҳо одамонро хабардор кардан ва амалҳои аниқ намудан лозим аст.

Маҳз, филми «Канори хурди биҳишт» дар бораи лоиҳаи аниқи рушди доимӣ нақл мекунад: деҳаҳои вайроншударо дар ноҳияҳои кӯҳии Валас, Швейтсария, барқарор карда, бо ёрии ҳокимиятҳои маҳаллӣ ба қишлоқҳои сабз табдил додан. Мақсад дар нигоҳ доштани анъанаҳо ва экология мебошад, мувофиқ пайваст кардани онҳо бо хоҷагии қишлоқи муосир, роҳҳои нави ҳаёт ва экотуризм, ва ҳамкориҳои се наслро дар ин лоиҳа таъмин намудан лозим аст. Ин филм албатта пурэхсос мебошад, дар муқоиса бо шароити зиндагӣ дар Тоҷикистон: дар филм калонсолон нақл мекунанд, ки чӣ тавр онҳо барои дар муҳити вазнин зиндагӣ кардан, ки он ҷо махсусан ба занҳо хеле мушқил аст, муҳориба мебаранд. Онҳо нақл мекунанд, ки чӣ тавр 50 сол пеш қишлоқ харобавор буд, вақте ки одамон барои сохтани обанбор ба болотари води мераванд... Акнун онҳо таҷрибаю хотираҳои худро ба ҷавонони аз ҳар ҷо омада, ки дар паи ҷустуҷӯи мақсаду арзишҳо мебошанд, медиҳанд.

Филмҳо дар толори намоиши МФ “Бактрия” аз 10-ум то 14-уми март, соатҳои 18:00 нишон дода мешаванд. Биёед ва лаззат бубаред!

Антуан Буиссон
Директори таълимии МФ “Бактрия”

